

Het voorspellen van bijwerkingen

Adequate herkenning van een klinisch beeld als geneesmiddel-bijwerking is soms lastig. Bij de moeizame herkenning spelen andere aandoeningen of comediatie een rol.

Een veel gebruikte maat voor het bepalen van de causaliteit tussen een klinisch beeld en geneesmiddelgebruik is de Naranjo-score [Clin Pharmacol Ther. 1981;30:239-45]. De Naranjo-score is de optelsom van de antwoorden op 10 vragen. Eigen ervaring met de Naranjo-systematiek leert dat de score goed bruikbaar is voor een structurele beoordeling van de verschillende aspecten van de vermoede bijwerking. In vrijwel alle gevallen echter blijft de conclusie beperkt tot een 'possible' causaliteit. Waarbij 'possible' in de Naranjo-systematiek de een-na-laagste waardering voor de causaliteit is in de rij *doubtful-possible-probable-definite*. Erg sensitief blijkt de Naranjo-score het kaf dus niet van het koren te scheiden.

Belangrijker dan het scoren van de causaliteit is het voorkómen van bijwerkingen. Klassieke voorbeelden hiervan zijn dosisaanpassingen op basis van gestoorde orgaanfunctie of interventies bij potentieel interagerende medicatie. Van recentere datum is het gebruik van de farmacogenetica als voorspeller van geneesmiddelgerelateerde problemen. Ingelman-Sundberg [N Engl J Med. 2008;358:637-9] zet in een redactioneel de mogelijk bruikbare voorbeelden van farmacogenetica ter voorkoming van bijwerkingen op een rij en komt tot (slechts) 7 bruikbare relaties, waaronder TPMT- of CYP2D6-polymorfisme bij gebruik van azathioprine respectievelijk tricyclische antidepressiva.

Gebruik van farmacogenetica past naadloos binnen het adagium 'primum non nocere'. Werk is er echter aan de winkel als het gaat om het aantonen van de daadwerkelijke toegevoegde waarde van prospectief genotyperen ter voorkoming van bijwerkingen.

Eric van Roon

Overzichtsartikelen

- 26** Indicatie voor therapeutisch drug monitoring van mycofenolzuur
Reinier M. van Hest, Teun van Gelder en Ron A.A. Mathôt

Oorspronkelijke artikelen

- 32** Losartan is kosteneffectief in de behandeling van hypertensie bij patiënten met linkerventrikelhypertrofie
Cornelis Boersma, Adriaan A. Voors en Maarten J. Postma
- 37** Determinanten van ciprofloxacineresistentie. Identificatie van risicopatiënten op grond van patiënt- en ziektekenmerken
P.V. Nannan Panday, P.G.M. Mol, J.P. Arends, J.E. Degener en J.G.W. Kosterink
- 42** Farmacokinetiek en farmacodynamiek van gelijktijdig gebruik van lopinavir + ritonavir en rosuvastatine
Manon van der Lee, Raaj Sankatsing, Emile Schippers, Martin Vogel, Jürgen Rockstroh, Gerd Fätkenheuer, Christoph Wyen, Peter Koopmans, Peter Reiss en David Burger

Casuïstische mededelingen

- 46** Behandeling van biotinidasedeficiëntie vergt juiste aflevering van biotine
T.B.Y. Liem, B.H.C.M.T. Prinsen, C.M.A. Debertrand en G. Visser

Nederlands farmaceutisch onderzoek in de internationale literatuur: 31, 48

Richtlijnen voor kopij zijn beschikbaar op www.pw.nl of op te vragen bij redactie@pw.nl

Colofon

Redactieraad PW Wetenschappelijk Platform

Voorzitter: Dr. Eric N. van Roon, Apotheek Zorggroep Noorderbreedte, Leeuwarden / Apotheek Ziekenhuis De Tjongerschans, Heerenveen

Vice-voorzitter: Prof. dr. Peter A.G.M. de Smet, WINap, Den Haag / UMC St Radboud, Nijmegen

Leden: Dr. Marcel L. Bouvy, SIR Institute for Pharmacy Practice and Policy, Leiden / Departement Farmaceutische Wetenschappen, Universiteit Utrecht; Drs. Wilma Denneboom, Apotheek Meindersma, Deventer / Centre for Quality of Care Research, UMC St Radboud, Nijmegen; Prof. dr. Toine C.G. Egberts, Apotheek UMC Utrecht / Departement Farmaceutische Wetenschappen, Universiteit Utrecht; Dr. Marten Heeringa, NV Organon, Oss; Dr. Jos G.W. Kosterink, Klinische Farmacie en Apotheek, UMC Groningen; Drs. Anne J. Leendertse, Apotheek UMC Utrecht / Departement Farmaceutische Wetenschappen, Universiteit Utrecht; Prof. dr. Maarten J. Postma, Sociale Farmacie, Farmaco-epidemiologie & Farmacotherapie, Rijksuniversiteit Groningen; Dr. Ada G.G. Stuurman-Bieze, Apotheek Marknesse, Marknesse / Stichting Health Base, Houten; Dr. Suzanne Vink-Hermeling, OctoPlus NV, Leiden

Toegevoegde leden: Niels J.C.P.M. van Haarlem, hoofdredacteur; Ir. Arjan K.S. Polderman, redacteur / secretaris